

Трохимець О.І.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри національної економіки
маркетингу та міжнародних економічних відносин
Класичного приватного університету

Шелеметьєва Т.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму
Запорізького національного технічного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено особливості процесу фінансових та економічних відносин у туризмі в Україні, розглянуто їх сучасний стан та перспективи. Проаналізовано динаміку надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів за останні роки та з'ясовано, які області України займають найбільшу частку у загальній сумі туристичних зборів. Виокремлено характерні ознаки для виїзного туризму в Україні протягом останніх десяти років. Відзначено, що в Україні досить складна ситуація з отриманням статистичної інформації про доходи від суб'єктів туристичної галузі та їх підрахунком.

Ключові слова: розвиток туризму, сучасний стан, динаміка, рейтинг, економічні відносини, фінансові відносини, зміни.

В статье исследованы особенности процесса финансовых и экономических отношений в туризме в Украине, рассмотрены их современное состояние и перспективы. Проанализирована динамика поступлений туристического сбора в местные бюджеты за последние годы и выяснено, какие области Украины занимают наибольшую долю в общей сумме туристических сборов. Выделены характерные признаки для выездного туризма в Украине в течение последних десяти лет. Отмечено, что в Украине достаточно сложная ситуация с получением статистической информации о доходах субъектов туристической отрасли и их подсчетом.

Ключевые слова: развитие туризма, современное состояние, динамика, рейтинг, экономические отношения, финансовые отношения, изменения.

The article analyses the peculiarities of the process of financial and economic relations in tourism of Ukraine, examines their current state and prospects. The dynamics of tourist income receipts into local budgets in recent years has been analysed and it was determined, which regions of Ukraine occupy the largest share in the total sum of tourist fees. The distinctive features of outbound tourism of Ukraine during the last ten years are singled out. It is noted that in Ukraine, a rather difficult situation with the receipt of statistical information of the corresponding incomes from the subjects of the tourism industry and their calculation.

Keywords: tourism development, current state, dynamics, rating, economic relations, financial relations, changes.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для багатьох країн туризм перетворився на провідну експортну галузь економіки, яка спонукає до розвитку інші галузі та за рахунок валютних надходжень забезпечує підтримання платіжного балансу. За даними UNWTO, число туристів у світі дося-

гло 1,323 млрд. осіб [1]. Це найкращий показник за останні сім років. Приріст порівняно з 2016 р. становив 7%. При цьому кожна країна як агент світового туристичного ринку доволі специфічна. Це визначає як особливості внутрішньої політики розвитку туризму, так і окремі успішні результати. Україна має доволі значний туристичний потенціал, який зміг би допомог-

ти витягнути економіку з кризи, тому що він взаємопов'язаний з іншими багатьма сферами діяльності. Втім, туристичні можливості країни реалізовані не повною мірою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідженню сучасного стану, проблемам розвитку туризму, його регулювання та управління присвячено праці багатьох учених, таких як: О. Бондарук, А. Бутим, С. Галасюк, Н. Кабушин, В. Кифяк, О. Клочковський, В. Клочковська, І. Кравчук, В. Редько та ін. Роль держави та напрями вдосконалення державного регулювання розвитку туризму в Україні розглядалися у наукових працях М. Мальської, В. Савченко. Дослідженню питань управління туристичними центрами, їх конкурентоспроможності та ролі у забезпеченні територіального розвитку присвятили свої роботи Д. Басюк, К. Бриль, В. Герасименко, О. Комліченко, Н. Корж, В. Семенов, Н. Стеченко та ін. Дослідженню питань оцінювання, виявлення тенденцій та перспектив розвитку туризму України як сфери економічної діяльності присвячено наукові праці І. Ангелко, В. Герасименко, Г. Горіної, С. Грабовенської, О. Любіцевої, М. Мальської, В. Мацуки, Г. Скляра, Н. Щербакової та ін. Водночас недостатньо уваги приділено дослідженню організації фінансових та економічних відносин у розвитку туристичної галузі України, їх значенню, проблемам та перспективам.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження особливостей процесу фінансових та економічних відносин у туризмі в Україні, розгляд їх сучасного стану та перспектив.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Всесвітній економічний форум у Давосі в 2017 р. оцінив рейтинг України в туризмі, поставивши її на 88-е місце [2]. Про це йдеться у звіті про конкурентоспроможність. У плані безпеки, на думку експертів форуму, в Україну на відпочинок їхати не рекомендується.

Під час складання рейтингу враховувалися такі чинники, як наявність збройних конфліктів на території держави, рівень злочинності та терористична загроза. Але ситуація поліпшується, оскільки в 2014–2015 рр. у зв'язку з кризою та воєнними діями на сході країни Україна взагалі не увійшла в рейтинг. У питанні ціноутворення для європейського туриста Україна досить приваблива і займає 45-е місце в 2017 р. Вкрай низьке місце Україна займає в питанні інвестицій у туристичний бізнес – 124-е у 2017 р.

Незважаючи на вищезгадані рейтинги, спостерігається позитивна динаміка стосовно обсягів надходжень від сплати туристичного збору в Україні. Надходження у I півріччі 2018 р. становили 33,8 млн. грн., що на 29,1% більше, ніж у I півріччі 2017 р. При цьому його обсяг за січень-червень 2017 р. порівняно з аналогічним періодом 2016 р. зріс на 31,1% (табл. 1) [3].

Найбільше зростання суми туристичного збору за I півріччя 2018 р. порівняно з I півріччям 2017 р. відбулося у областях: Миколаївській (на 68,9%), Київській (на 61%), Херсонській (на 59,6%), Донецькій (на 45,6%), Чернігівській (на 45,1%) та Черкаській (на 45,0%).

ТОП-5 областей України за найбільшими обсягами надходжень від сплати туристичного збору, що надійшли до місцевих бюджетів, у I півріччі 2018 р.: м. Київ – 13,9 млн. грн. (41,1% від загальної суми); Львівська обл. – 6,1 млн. грн. (17,9%); Івано-Франківська обл. – 2,4 млн. грн. (7,0%); Одеська обл. – 2,1 млн. грн. (6,1%); Закарпатська обл. – 1,6 млн. грн. (4,7%) (рис. 1) [4].

Тобто найбільшу частку у загальній сумі туристичних зборів займає м. Київ, інші області зібрали цих платежів суттєво менше. Також спостерігається поступове збільшення суми податкових платежів від підприємств, що здійснюють туристичну діяльність.

У I півріччі 2018 р. сума податкових платежів від юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, які здійснюють туристичну діяльність, становила 1 902,0 млн. грн., що на 21,7% більше, ніж у I півріччі 2017 р. Обсяг платежів від

Таблиця 1

Надходження від туристичного збору до місцевих бюджетів за 2016-2017 рр. та I півріччя 2018 р., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	I пів. 2016 р.	I пів. 2017 р.	I пів. 2018 р.	Відхилення, I пів. 2018 р. / I пів. 2017 р., %
Надходження, всього по Україні	54094,8	70234,48	1999074	26201,84	33825,81	29,1

Джерело: складено авторами за даними [3]

Держава та регіони

юридичних осіб збільшився на 20,2%, а від фізичних осіб – підприємців – на 42,5% (табл. 2).

Найбільше зростання суми сплати податків суб'єктами підприємницької діяльності туристичної сфери до зведеного бюджету за I півріччя 2018 р. порівняно з I півріччям 2017 р. відбулося: у м. Київ (на 84,9%), Закарпатській (на 35,8%), Львівській (на 31,4%), Волинській (на 27,9%), Полтавській (на 27,2%) та Кіровоградській (на 25,4%) областях. ТОП-5 областей України за найбільшими обсягами надходжень від сплати податків суб'єктами туристичної діяльності у I півріччі 2018 р.: м. Київ – 612,6 млн. грн. (32,2% загальної суми); Львівська обл. – 205,1 млн. грн. (10,8%); Одеська обл. – 116,4 млн. грн. (6,1%); Дніпропетровська обл. – 107,8 млн. грн. (5,7%); Київська обл. – 90,3 млн. грн. (4,7%) [4].

Туристичні потоки в Україні протягом 2017 р. були такими: послугами туристичних операторів скористалися 2 564,2 тис. туристів, у тому числі 2 505,6 тис. громадян України (з них

353 тис. – діти віком до 17 років); 58,6 тис. іноземних громадян. Із загальної кількості обслугованих громадян України здійснили подорож за кордон – 2 347,7 тис. осіб; подорожували в межах території України – 157,9 тис. осіб [5].

В Україні існує такий дисбаланс: улітку 70% туристів їдуть до Туреччини, а взимку 70–80% – до Єгипту. Те, що така кількість туристів вибирає один напрямок, свідчить про невисоку платоспроможність населення. Також несуттєво збільшив кількість продаж путівок (10% у 2017 р.) безвізовий режим із країнами ЄС. Але в майбутньому турпідприємства розраховують на більше зростання, тому багато туроператорів розробляє нові напрямки до Європи. Також експерти прогнозують зростання внутрішнього турпотoku порівняно з 2017 р. на 10–15%. За статистикою, 77% українців ніколи не виїжджали з країни, тому потенціал туризму в Україні величезний. Але для прориву туристичної галузі повинна бути спеціальна підтримуюча політика держави.

Рис. 1. Стан розрахунків із зведеним бюджетом за всіма видами податків і зборів, %

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Таблиця 2

Сума податкових платежів від юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, які здійснюють туристичну діяльність, млн. грн.

Рік	2016 р.	2017 р.	I пів. 2017 р.	I пів. 2018 р.	Відхилення	
					2017 / 2016, %	I пів. 2018 р. / I пів. 2017 р., %
Юридичні особи	2320,3	3225,7	1454,9	1748,8	39	20,2
Фізичні особи – підприємці	175,9	273,1	107,5	153,2	55,3	42,5
Надходження, всього по Україні	2596,2	3498,8	1562,3	1902	40,2	21,7

Джерело: складено авторами за даними Державної фіскальної служби України

У 2017 р. лідером за кількістю обслуговуваних туристів є компанія Join UP!, збільшивши свій результат порівняно з 2016 р. (500 тис. осіб) (табл. 3).

Таблиця 3
**Рейтинг туроператорів на 2017 р.
за кількістю обслуговуваних туристів**

Назва туроператора	Кількість туристів, осіб
ТОВ «Join UP!»	703 388
ТОВ «Туристична компанія «Anex Tour»	453 801
ТОВ «Professional Group (TPG)»	240 728
ТОВ «TEZ Tour»	233 710
ТОВ «Coral Travel»	199 805
ТОВ «TUI Ukraine»	139 199
ТОВ «Pegas Touristik»	83 826
ТОВ «Танго тревел»	24 952
ТОВ «ГТО»	22 273
ПРАТ «Універсальне агентство з продажу авіаперевезень»	17 036
Всього за даними туроператорів	2 564 227

Джерело: складено авторами за даними [6]

У трійці лідерів також Anex Tour, Professional Group (TPG). Coral Travel також збільшив свої показники до 199 тис. осіб (170 тис. осіб – у 2016 р., 106,8 тис. осіб – у 2015 р.). TUI Ukraine відправила на відпочинок 100 тис. туристів (у 2015 р. – 81,6 тис. осіб).

За 2017 р. реалізовано 1 255,6 тис. путівок (організаціям та безпосередньо населенню) на 12 347,9 тис. днів загальною вартістю близько

27 883,1 млн. грн. Безпосередньо населенню у 2017 році було реалізовано 790,7 тис. путівок на 8 427,5 тис. днів загальною вартістю 21 219,0 млн грн. Зокрема:

- громадянам України для подорожі в межах країни – 38,6 тис. путівок;
- громадянам України для подорожі за кордон – 742,1 тис. путівок;
- іноземцям для подорожі в межах України – 10 тис. путівок.

Для подорожі в межах України ліцензованими туроператорами безпосередньо населенню було продано 38,6 тис. путівок загальною вартістю близько 229 074,9 тис. грн. на 318,5 тис. днів. Кількість внутрішніх туристів становила 157,9 тис. осіб, з яких 7,9 тис. – діти віком до 17 років.

У 2017 р. загальний дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку і аналогічних обов'язкових платежів) становив 13 144,7 млн. грн., у тому числі сума комісійних, агентських та інших винагород – 329,2 млн. грн. При цьому операційні витрати, суб'єктів туристичної діяльності становили 10 518,0 млн. грн. Динаміку витрат та доходів туристичних підприємств України за період 2011–2017 рр. наведено на рис. 2.

Витрати на послуги сторонніх організацій, що використовуються під час виробництва туристичного продукту, відповідно до наданих статистичних даних, становили 18 595,1 млн. грн., із них:

- на розміщення і проживання – 12 945,4 млн. грн.;

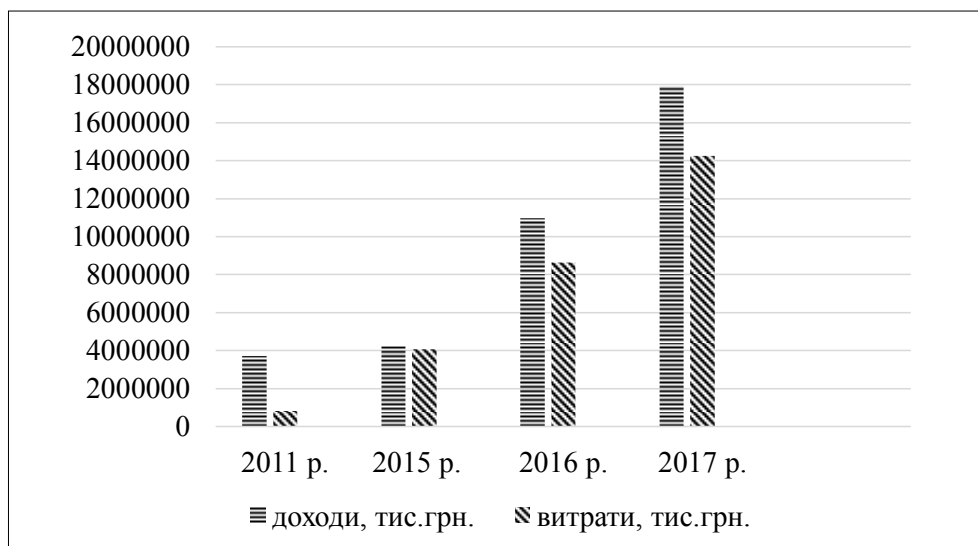

Рис. 2. Динаміка витрат та доходів туристичних підприємств України за період 2011–2017 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

Доходи та витрати туроператорів України за 2011–2017 рр., тис. грн.

Показники роботи туроператорів	2011 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Дохід від надання туристичних послуг	3737836,5	4233712,6	10983160,1	17917371,6
Операційні витрати, зроблені на надання туристичних послуг	123764,2	381820	221675,4	263165,5
У тому числі	824378,1	4085140,5	8644241,3	14263972
Матеріальні витрати	240816,7	564353	7125323,8	12220631,4
На оплату праці	89315,6	169514,3	213709,1	28703,6
На соціальні заходи	30884,9	50704,4	44695,3	63795,7
Амортизація	13007,1	14312,4	19700,3	693302,2
Інші операційні витрати	450353,8	3226253,7	1240812,8	999039,1

Джерело: складено авторами за даними [5]

– на транспортне обслуговування – 3 818,0 млн. грн.;

– на харчування – 32,4 млн. грн.;

– на медичне обслуговування – 45,1 млн. грн.;

– на екскурсійне обслуговування – 14,6 млн. грн.;

– інше – 1,7 млн. грн.

Проте слід відзначити, що, незважаючи на збільшення рівня доходів туристичних підприємств за 2011–2015 рр., темпи їх зростання нижче темпів зростання витрат.

Із наведених у табл. 4 даних спостерігається динаміка зростання доходів туроператорів за період 2011–2017 рр., наприклад розмір доходів за 2011 р. був 3 737 836,5 тис. грн., а в 2017 р. – 17 917 371,6 тис. грн. Але динаміка зростання витрат за цей же період перевищує динаміку зростання доходів. Така тенденція загрожує туроператорам падінням рентабельності продаж.

Проте слід відзначити, що в Україні досить складна ситуація з отриманням статистичної інформації про доходи від суб'єктів туристичної галузі та їх підрахунком. Наприклад, за даними на сайті ВТО, Україна в 2017 р. за кількістю туристичних прибуттів прирівнюється до Австрії – 24 млн. осіб, проте Австрія отримала прибутки від туристів у розмірі 19,4 млн. дол. США, а Україна – 3 млн. дол. США.

Така ситуація має декілька пояснень, а саме:

– врахування Державною прикордонною службою транзитних відвідувачів України, які не примножують туристичних прибутків;

– відсутність інформації у повному обсязі щодо кількості реально обслугованих іноземних туристів;

– під час перетину кордону України заробітчани й учасники малого прикордонного руху називають метою перебування саме туризм, хоча їхньою реальною метою є заробіток, тому цей потік відвідувачів не приносить належного прибутку державі.

Крім того, варто відзначити, що для виїзного туризму України протягом останніх десяти років характерні такі ознаки:

– формування так званої «трудової діаспори» у країнах Східної та Західної

Європи, що спричинило збільшення частоти відвідування українськими громадянами таких країн, як Італія, Іспанія, Греція та ін.;

– вибір чинника «ціна/якість» як ключового щодо питання гарантії якісного туристичного обслуговування за кордоном на відміну від сервісу українських підприємств сфери туризму, оскільки в Україні, на жаль, нерідко спостерігається ситуація, коли ціна певної туристичної послуги, наприклад проживання в готелі, не відповідає фактичному рівню обслуговування.

Туристичний ринок почав повільними темпами відновлюватися після різкого падіння у 2014–2015 рр. У 2014 р. кількість туроператорів скоротилася на 40%, а в 2015 р. – на 10%. Станом на 2017 р. спостерігається уповільнення падіння кількості юридичних підприємств туристичної діяльності (рис. 3).

З табл. 5 видно, що кількісні показники суб'єктів туристичної діяльності в Україні за період 2011–2017 рр. знизилися, наприклад кількість туроператорів на ринку – з 714 до 498 (30%). Це падіння пов'язане з політичною кризою в країні, падінням платоспроможності населення, високою конкуренцією на ринку, появою великих зарубіжних туроператорів.

Згідно з Ліцензійним реєстром суб'єктів туроператорської діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, станом на 01.01.2018 видано 2 661 ліцензію підприємствам, що здійснюють туристичну діяльність. Із них за видами туризму [8]:

– внутрішній, в'їзний та виїзний – 2 222 ліцензії;

- внутрішній та в'їзний – 387 ліцензій;
- виїзний та в'їзний – 2 ліцензії;
- виїзний та внутрішній – 5 ліцензій;
- внутрішній – 1 ліцензія;
- виїзний – 41 ліцензія;
- в'їзний – 3 ліцензії.

Ліцензованими туроператорами на виконання п. 23 Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від

11.11.2015 № 991, було надано 572 звіти (21%) щодо діяльності підприємств у 2017 р.

У табл. 6 наведено результати опитування представників туристичних підприємств за I–III квартали 2018 р. працівниками Держкомстату стосовно оцінки бізнес-клімату для туроператорів і турагентів України [5].

Дані опитування представників туристичних підприємств показують, що у III кварталі 2018 р. оцінка бізнес-ситуації стала вище. Те, що біз-

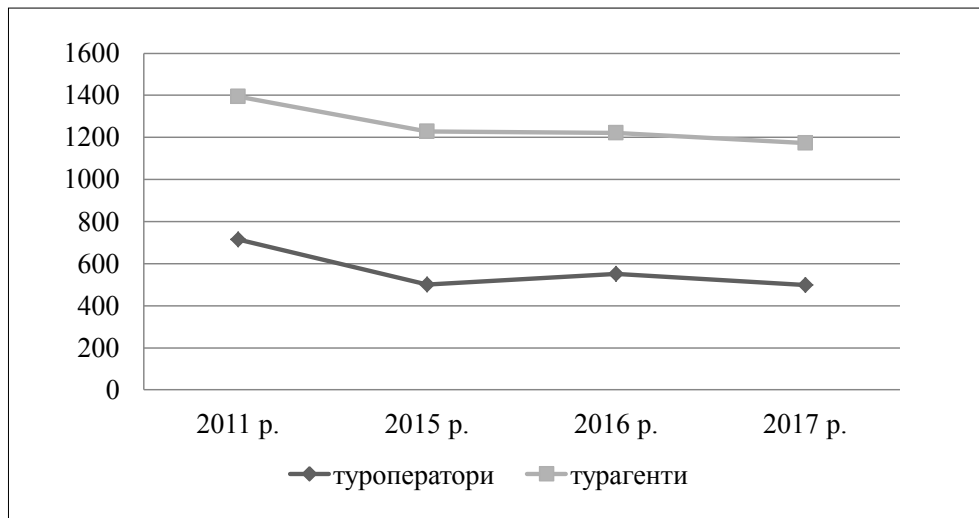

Рис. 3. Кількість юридичних суб'єктів туристичної діяльності України, од.

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

Таблиця 5

Кількість суб'єктів туристичної діяльності в Україні

Показники	2011 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Юридичні особи, у т. ч.	2165	1785	1883	1743
Туроператори	714	500	552	498
Турагенти	1395	1228	1222	1172
Суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність	56	57	64	73
Фізичні особи, у т. ч.	1992	1397	1668	1726
Турагенти	1883	1319	1581	1630
Суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність	109	78	87	96
Всього	4157	3280	3551	2898

Джерело: складено авторами за даними [7]

Таблиця 6

Оцінка змін бізнес-ситуації у діяльності туроператорів і турагентів України у 2018 р., %

Оцінка змін бізнес-ситуації у сфері туризму	I квартал					II квартал					III квартал				
	Поліпшилась	Не змінилась	Погіршилась	Немає відповіді	Баланс	Поліпшилась	Не змінилась	Погіршилась	Немає відповіді	Баланс	Поліпшилась	Не змінилась	Погіршилась	Немає відповіді	Баланс
Структура відповідей, %	36	35	29	0	7	21	43	35	1	14	50	29	21	0	29

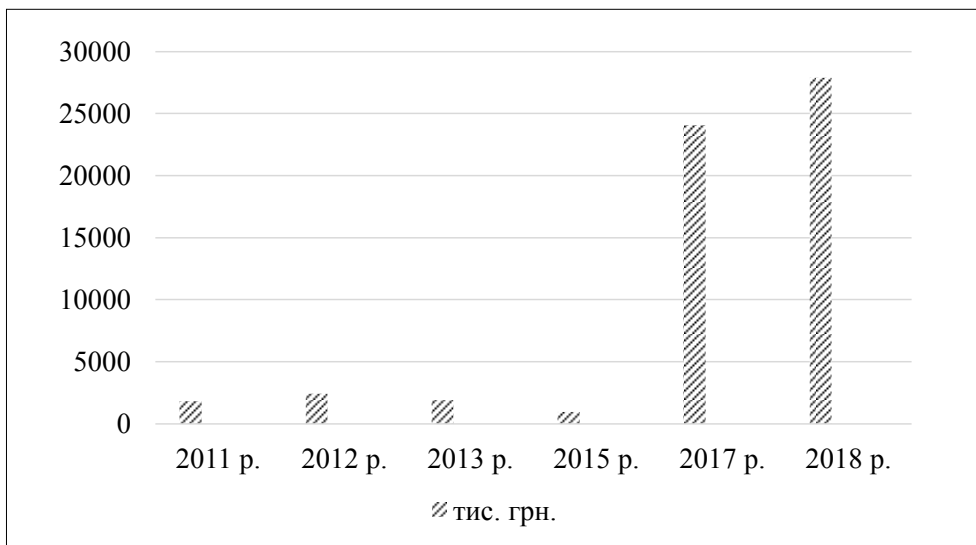

Рис. 4. Фінансова підтримка розвитку туризму, створення умов безпеки туристів, розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні, тис. грн.

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

нес-клімат поліпшився, вважають 50% респондентів, хоча ще на початок року так уважали лише 36%.

Також було проведено опитування представників туристичних підприємств України стосовно виявлення чинників, які найбільш стримують діяльність туроператорів і турагентів станом на 2018 р. Серед чинників, які стримують діяльність турпідприємств, досить вагомими є фінансові обмеження. Станом на III квартал 2018 р., що їх вплив суттєвий, вважають 29% опитуваних. Фінансові обмеження – другі серед чинників, перше місце займає недостатній попит (57%). Такий поділ пов'язаний зі специфікою діяльності турпідприємств та особливостями турпослуги. Також для туристичної сфери діяльності властиве те, що немає потреби в певному устаткуванні, а робочої сили на ринку туризму достатньо.

Проте слід відзначити, що фінансування туристичної галузі в Україні завжди було досить обмежене, а в 2014 р. його практично не було (рис. 4).

2017 р. був об'явлений державою роком туризму в Україні. Саме у цьому році спостеріглося виділення з бюджету коштів фінансування, розмір яких значно перевищував попередні роки – 24 092 тис. грн. Динаміка підвищення фінансування спостерігається і в 2018 р. – 27 886 тис. грн. Незважаючи на позитивну динаміку, в масштабах країни та за наявності тих проблем у туристичній галузі, які є сьогодні, роз-

мір такого фінансування недостатній для розвитку туризму в Україні на високому рівні.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, тільки спільні дії державних органів та правильний фінансовий менеджмент суб'єктів туристичного ринку здатні забезпечити досягнення поставлених у зазначеній програмі розвитку туризму таких цілей як:

- збільшення кількості зовнішніх та внутрішніх туристів, що здійснюють мандрівки в межах України, зокрема туристів з інших країн, та створення всіх умов для надання послуг із туризму особам з особливими потребами;

- збільшення обсягу фінансових надходжень до місцевих бюджетів усіх рівнів унаслідок зростання туристичної діяльності;

- створення державою сприятливих умов для використання наявних природних, організаційних, грошових, матеріально-технічних та інших ресурсів;

- створення позитивного образу та іміджу держави на внутрішньому та міжнародному туристичному ринках тощо.

Бібліографічний список:

1. Які країни туристи відвідували найбільше у 2017: оприлюднено рейтинг. URL: <http://fromua.news/article/1990402/yaki-kraini-turisti-vidvidovali-naybiljshe-u-2017-oprilyudneno-reyting/> (дата звернення: 20.12.2018).
2. У рейтингу туризму Україна посідає 88-е місце. URL: https://zik.ua/news/2017/04/17/u_reytingu_

- turyzmu_ukraina_posidaie_88_mistse_zvit_davosu_1081057 (дата звернення: 19.12.2018).
3. Про розвиток туристичної галузі України. URL: <http://narodna.pravda.com.ua/travel/5b5f15f4d5bbb/> (дата звернення: 19.12.2018).
  4. Інформація щодо фінансово-економічних показників туристичної сфери (I півріччя 2016–2018 років). URL: <http://www.me.gov.ua/InformatsiiaSchodoFinansovoekonomichnihPokaznikivTuristichnoiSferiZalPivrichchia2016-2018-Rokiv&isSpecial=true> (дата звернення: 20.12.2018).
  5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 19.12.2018).
  6. Рейтинг туроператорів України у 2017 році. URL: <http://www.turprofi.com.ua/rejtingi/2046-letnie-rejtingi-turoperatorov-po-turtsii-2017> (дата звернення: 20.12.2018).
  7. Туристична діяльність в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf (дата звернення: 19.12.2018).
  8. Ліцензійний реєстр суб'єктів туроператорської діяльності. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5386d976-11e4-4eb1-abdf-2948a2017c17&title=LitsenziiniiRestrSubktivTuroperatorskoiDiialnosti> (дата звернення: 20.12.2018).
- References:**
1. Which countries visited the tourist most in 2017: the rating was published. available at: <http://fromua.news/article/1990402/yaki-kraini-turisti-vidvidovali-naybiljshe-u-2017-oprilyudneno-reyting/> (Accessed 20 December 2018).
  2. In the ranking of tourism, Ukraine ranks 88th. available at: https://zik.ua/news/2017/04/17/u_reytingu_turyzmu_ukraina_posidaie_88_mistse_zvit_davosu_1081057 (Accessed 19 December 2018).
  3. About the development of the tourist industry of Ukraine. available at: <http://narodna.pravda.com.ua/travel/5b5f15f4d5bbb/> (Accessed 19 December 2018).
  4. Information on financial and economic indicators of the tourism industry (I half-year 2016-2018). available at: <http://www.me.gov.ua/InformatsiiaSchodoFinansovoekonomichnihPokaznikivTuristichnoiSferiZalPivrichchia2016-2018-Rokiv&isSpecial=true> (Accessed 20 December 2018).
  5. The official site of <http://mkt.unwto.org/barometer> State Statistics Service of Ukraine (2018), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 19 December 2018).
  6. Rating of Ukrainian tour operators (2017), available at: <http://www.turprofi.com.ua/rejtingi/2046-letnie-rejtingi-turoperatorov-po-turtsii-2017> (Accessed 20 December 2018).
  7. Tourist activity in Ukraine in 2017. Statistical Collection. available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf (Accessed 19 December 2018).
  8. Licensing register of subjects of tour operator activity. available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5386d976-11e4-4eb1-abdf-2948a2017c17&title=LitsenziiniiRestrSubktivTuroperatorskoiDiialnosti> (Accessed 20 December 2018).

Trokhymets O.I.

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor at Department of National Economics,
Marketing and International Economic Relations,
Classic Private University

Shelemetieva T.V.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Tourism,
Zaporizhzhia National Technical University

RESEARCH ON THE CURRENT STATE OF FINANCIAL AND ECONOMIC RELATIONS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM OF UKRAINE

The article covers the research of features of the process of financial and economic relations in tourism of Ukraine and their current state and perspectives. The World Economic Forum in Davos in 2017 evaluated Ukraine's tourism ranking with 88th place. Such factors as the presence of armed conflicts on the territory of the State, the level of crime and the terrorist threat were taken into account while ranking. Ukraine takes extremely low place on investment in the tourist business – 124th place in 2017.

Despite the mentioned above ranking, there is positive dynamics in terms of revenues from the payment of tourist fees in Ukraine. Income from the tourist fees in the first half of 2018 amounted to 33.8 million UAH, which is 29.1% more than in the first half of 2017. At the same time, the income level for January-June 2017 compared to the same period in 2016 increased by 31.1%.

TOP-5 Regions of Ukraine with the largest revenues from the payment of tourist fees received to local budgets in the first half of 2018: Kyiv – 13.9 million UAH (41.1% of the total); Lviv Region – 6.1 million UAH (17.9%); Ivano-Frankivsk Region – 2.4 million UAH (7.0%); Odesa Region – 2.1 million UAH (6.1%); Zakarpattia Region – 1.6 million UAH (4.7%). That is, Kyiv has the largest share in the total sum of tourist fees. There is also a gradual increase in the amount of tax payments from enterprises that carry out tourism activities.

The tourist flows of Ukraine during 2017 were the following: 2 564.2 thousand tourists benefited from the services of tour operators, including 2 505.6 thousand citizens of Ukraine (353 thousand of them – children under the age of 17); 58.6 thousand foreign citizens. The following numbers show the number of citizens of Ukraine out of the total population of Ukraine: 2 347.7 thousand people – made a trip abroad; 157.9 thousand people – travelled within the territory of Ukraine.

However, it should be noted that the situation in Ukraine with the obtaining of statistical information of the corresponding incomes from the subjects of the tourism industry and their calculation is quite complicated. For example, according to the website of the WTO, Ukraine in 2017, in terms of the number of tourist arrivals, equals Austria – 24 million people, but Austria has received income from tourists in the amount of 19.4 million USD, and Ukraine – 3 million USD.

Characteristic features for outgoing tourism of Ukraine during the last ten years are presented: the formation of the so-called “labour diaspora” in the countries of Eastern and Western Europe; the choice of the factor “price/quality” as a key issue in terms of guaranteeing quality travel services abroad, in contrast to the service of Ukrainian tourism companies.

Only joint actions of state bodies and the proper financial management of the subjects of the tourist market can ensure the achievement of the objectives set out in the said program tourism development.